

Pelastakaa Lapset

Työkirja **dialogisuuden** tarkasteluun

Lapsia kohtaaville
ammattilaisille

Työkirjan avulla

Kehität omaa työtötettäsi.

Harjoittelet dialogisia taitoja.

Lisäät dialogisuutta lasten kohtaamisissa.

Vahvistat lapsen oikeutta tulla kuulluksi.

Tarkastelet työyhteisönne toimintatapoja.

Tämä työkirja on tarkoitettu oman sekä työyhteisösi työn reflektointiin ja tukemiseen. Pysähdy sen avulla hetkeksi dialogisuuden tarkastelun ja oppimisen äärelle. Työkirja on koottu pienten ja haavoittavassa asemassa olevien lasten kanssa opitusta.

Kun lapsi kohdataan dialogisesti, myös auttaminen, tukeminen, opettaminen ja kasvattaminen helpottuu.

Antoisia oivallushetkiä!

Pelastakaa Lapset

Sisällys:

Sivu 3

Dialogisuuden arviointia: oma työote

Sivu 6

Materiaali: Lapsen palaute

Sivu 7

Dialogisuuden arviointia: työyhteisö

Sivu 8

Dialogisuuden taito: ymmärrettävä kieli

Sivu 9

Dialogisuuden taito: kuunteleminen

Sivu 10

Dialogisuuden taito: havainnointi

Sivu 11

Dialogisuuden taito: havainnointitehtävä

Sivu 12

Dialogisuuden arvioinnin työkalu:
nauhoitus tai videointi

Sivu 13

*Materiaali:
Lupa huoltajalta nauhoittamiseen tai videointiin*

Sivu 14

Materiaali: Lupa lapselta

Symbolien selitykset:

Reflektoi ja oivalla

Harjoittele

Materiaali
lapsen kanssa
työskentelyyn

Pelastakaa Lapset

Dialogisuuden arviointia: oma työote

Käy lista läpi ja reflektoi omaa työtäsi.

	EI PIDÄ PAIKKANSAA	PITÄÄ PAIKKANSAA TOISINAAN	PITÄÄ PAIKKANSAA USEIMMITEN	PITÄÄ PAIKKANSAA AINA
 Minun on helppo asettua lapsen tasolle, esim. kyykkyyntä tai lattialle.	☐	☐	☐	☐
 Osaan katsoa lasta silmiin, ilman, että se ahdistaa minua.	☐	☐	☐	☐
 Leikkiminen tai leikkilisyys on minulle luontevaa.	☐	☐	☐	☐
 Osaan käyttää sellaisia sanoja ja ilmauksia, että lapsi ymmärtää minua.	☐	☐	☐	☐
 Toisen kuunteleminen on minulle luontevaa ja siedän hiljaisia hetkiä.	☐	☐	☐	☐
 Minua ei häiritse, vaikka suunnittelemani aiheet tai aikataulu muuttuvat.	☐	☐	☐	☐
 Minun on helppo jakaa itsestäni jotain henkilökohtaista.	☐	☐	☐	☐
 Huomioin kertomisen lisäksi muut vastaamisen tavat (mm. ilmeet, eleet, leikki).	☐	☐	☐	☐
 Olen aidosti kiinnostunut lapsen kertomasta.	☐	☐	☐	☐
 Pidän itseäni ja lasta tasa-arvoisina keskustelussa.	☐	☐	☐	☐
 Uskon, että voin oppia lapsen kohtaamisesta jotain uutta.	☐	☐	☐	☐
 Osoitan lapselle, että olen kuunnellut esim. nyökkäämällä tai äännähdyksellä.	☐	☐	☐	☐

Tarkastele edellisen sivun vastauksiasi ja pohdi dialogisuustaitojasi.

Kun vastasit 0-5 kohtaan
"pitää paikkansa useimmiten
tai aina" olet:

Kun vastasit 6-9 kohtaan
"pitää paikkansa useimmiten
tai aina" olet:

Kun vastasit 10-12 kohtaan
"pitää paikkansa useimmiten
tai aina" olet:

Oikealla tiellä

Jo kyselyn täyttäminen kertoo siitä, että haluat oppia lisää dialogisuudesta ja omista kohtaamisen taidoista. Pysähdy nyt tarkastelemaan syitä, miksi kohtaaminen tuntuu vaikealta. Onko se liian raskasta tai tuntuuko se liian henkilökohtaiselta? Onko sinulla tunne, ettet itse ole tullut kohdatuksi? Reflektion jälkeen valitse yksi kehittämiskohta.

Taituri

Olet taitava lasten kohtaamisissa vastaustesi perusteella! Olet saanut siitä ehkä hyvää palautettakin? Jatka samaan malliin ja arvosta osaamistasi. Haluat ehkä vielä parantaa osaamistasi pohtimalla, missä dialogin tavoissa voisit vielä kehittyä.

Edelläkävijä

Kohtaamisen taidot ja dialogisuus eivät taida olla sinulle uusia tuttavuuksia? Olet kenties harjoitellut jo pitkään tai kokenut sen vahvuudeksi lapsesta saakka. Huomattavista taidoistasi huolimatta, dialogisuuden äärelle on tärkeä pysähtyä säännöllisesti. Oppia ikä kaikki!

Mieti ja kirjaa 1-3 kehittämiskohtaa, joita aiot testata seuraavassa lapsen kohtaamisessa!

Omat vahvuudet ja palaute lapselta.

Nämä ovat selvästi vahvuuksiani ja aion pitää kiinni niistä jatkossakin:

Näistä olen saanut lapselta jollain tavalla kiitosta tai palautetta:

TEHTÄVÄ

Kysy lapselta palautetta kohtaamisen päätteeksi.
Voit käyttää esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

Millainen olo sinulla on minun kanssa juttelun jälkeen?

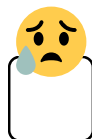
Tuntuiko sinusta siltä, että kuuntelin sinua?

Haluaisitko jutella minun kanssani joskus uudestaan?

Oliko minulle helppo jutella?

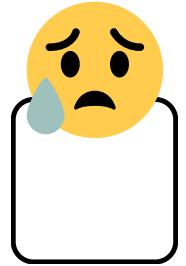
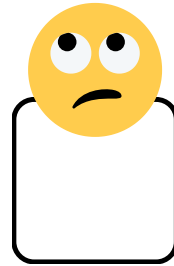
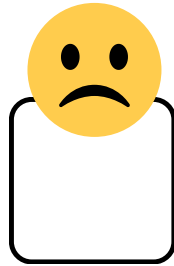
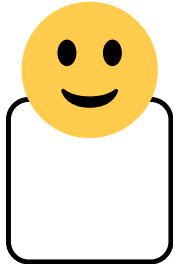
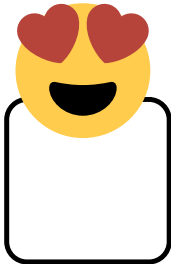
Mitä voisin tehdä ensi kerralla toisin, että olisin vielä parempi kuuntelija tai juttelukaveri sinulle?

Voit käyttää apunasi erilaisia mittareita.

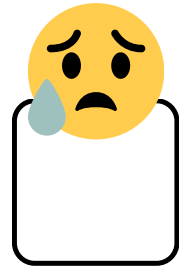
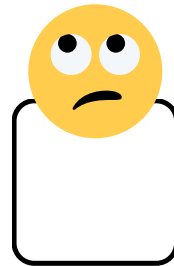
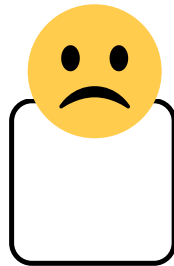
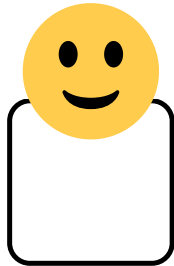
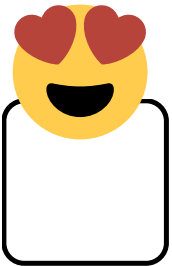

Palaute lapselta

Millainen olo sinulla on minun kanssa juttelun jälkeen?

Haluaisitko jutella minun kanssani joskus uudestaan?

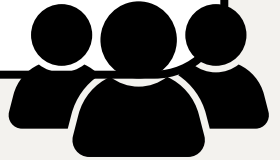

Mitä voisin tehdä ensi kerralla toisin,
että olisin vielä parempi juttelukaveri sinulle?

Vuorovaikutuksessa on monta tapaa toimia. Näistä keskustelemalla voitte oppia toisiltanne sekä ymmärtää paremmin toistenne työtapoja.

Mitkä ovat työntekijöidenne vahvuudet vuorovaikuttajina?

TEHTÄVÄ

Mitä voisitte oppia toisiltanne?

*Onko jollain aina takataskussa monta eri toiminnallista tekemistä?
Osaako joku selittää työtänne tai tekemisiänne erityisen selkeästi ja ymmärrettävästi?*

Onko joku erityisen taitava lapsen kuuntelija?

Jakakaa vinkit!

Joskus konkreettinen tekeminen on paras oppimisen tapa. Pyytäkää esim. sitä, joka taitaa tunnekorttien avulla lasten jututtamisen näyttämään, miten hän toimii lapsen kanssa.

Ymmärrettävä kieli
luo tasa-arvoa
dialogiin.

TEHTÄVÄ

Pohtikaa sanoja ja termejä, joita käytätte lasten kanssa. Miettikää sanoja, jotka saattavat olla lapsille vaikeita ymmärtää. Sellaisia voivat olla esimerkiksi *palvelutarpeen arviointi*, *toiminnanohjaus*, *tehostettu tuki*, *perhetyö* ja *terveystarkastus*. Myös vaikeat tittelit, kuten *toimintaterapeutti*, *kuraattori* tai *psykologi* sopivat tähän tehtävään.

Pelatkaa sen jälkeen sanaselityspeliä parin kanssa kyseisillä sanoilla.

1. Kirjoittakaa sanat erillisille paperilapuille.

2. Jakakaa laput.

3. Toinen on vuorotellen ammattilaisen ja toinen lapsen roolissa.

4. Vuorotellen toinen yrittää selittää sanaa mahdollisimman selkeästi ja kuvaavasti lapselle.

5. Pari voi yrittää arvata, mistä sanasta on kyse.

6. Kun sana on selvillä, voitte pohtia oliko sanalle helppo löytää selkokielisiä termejä vai oliko kyseessä vaikeasti selitettävä sana.

7. Vaihtakaa rooleja.

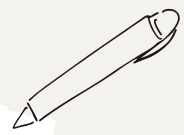

psykologi

toiminnanohjaus

varhainen tuki

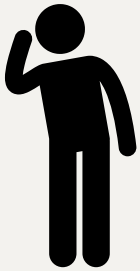
arviointi

Mieti yksin tai työyhteisössäsi, millainen on hyvä kuuntelija. Milloin sinulle on syntynyt tunne kuulluksi tulemisesta?

Kirjaa hyvän kuuntelun periaatteita tähän sanapilveen.

Mitkä kirjaamistasi periaatteista ovat sinulle kuuntelijana luontevia?

Ympyröi tai korosta yliviivauskynällä erityisesti harjoittelua vaativat taidot. Harjoittele seuraavalla kohtaamiskerralla yhtä näistä taidoista.

Puhumattomien lasten havainnointi on tärkeä työväline vuorovaikutuksessa. Havainnointia väheksytään, vaikka se on olennaista dialogisuudessa.

Pohdi nyt omia ajatuksiasi havainnoinnista.

	EI PIDÄ PAIKKANSAA	PITÄÄ PAIKKANSAA TOISINAAN	PITÄÄ PAIKKANSAA USEIMMITEN	PITÄÄ PAIKKANSAA AINA
Olen tarkkaavainen ja huomaan pienetkin ilmeet tai eleet lapsessa.	☐	☐	☐	☐
Arvostan havainnointia vuorovaikuttamisen väylänä.	☐	☐	☐	☐
Uskon ymmärtäväni puhumattoman lapsen toiveita ja tarpeita.	☐	☐	☐	☐
Uskon voivani oppia jotain oleellisia asioita lapsesta havainnoimalla.	☐	☐	☐	☐
Koen havaintojen kirjoittamisen ja niiden reflektoinnin työläänä.	☐	☐	☐	☐
Minulla ei ole aikaa havainnoida.	☐	☐	☐	☐
Havainnoin spontaanisti, mutta en suunnittele tai reflektoi tilannetta.	☐	☐	☐	☐

Tarkastele vastauksiasi.

Onko havainnointi sinulle tärkeä väylä oppia lapsesta vai tuntuuko se vaikealta?

Jos haluamme, että kaikenlaiset lapset tulevat kuulluksi, vaatii se havainnoinnin mukaan ottamista työvälineeksi.

Tarvitset:
Aikaa
Riittävät aikuisresurssit
Mahdollisuuden keskittyä
yhteen lapseen

TEHTÄVÄ

Harjoittele havainnointia.

1. Mieti ja kirjaa ylös, mitä aiot havainnoida kohtaamisessa.

2. Ota kynä ja paperi mukaan tapaamiseen.

3. Kirjoita havainnoimaasi.

4. Kohtaamisen jälkeen lue kirjoittamaasi ja mieti, mitä opit lapsen hyvinvoinnista ja tarpeista havainnoinnin kautta.

6. Muistuta työyhteisössäsi havainnoinnin merkityksestä.

Dialogisuuden arvioinnin työkalu: nauhoitus tai videointi

Omia dialogisuuden taitoja voi arvioida nauhoittamalla tai videoimalla lapsen kanssa toimimista. Näihin tarvitaan kuitenkin lupa. Videointi mahdollistaa laajemman oman toiminnan arvioinnin, sillä se sisältää myös ei-sanallisen vuorovaikutuksen.

Miten videoida tai nauhoittaa kohtaaminen?

1. Varmista, että sinulla on sopiva väline nauhoittamiseen tai videointiin.

2. Mieti, kenen lapsen tapaaminen voisi antaa sinulle eniten oppimiskokemuksia. Jos haluat haastetta, voit miettiä, kenen kanssa vuorovaikuttaminen tai kokemusten selvittäminen on hankalinta. Voit myös nauhoittaa tai videoida sellaisen lapsen kanssa, jonka kanssa juttelu tuntuu sujuvan hyvin. Näin pääset kuulemaan, missä kaikissa kohtaamisen taidoissa olet jo tosi taitava!

3. Kysy huoltajalta lupa nauhoittamiseen (sivu 13). On hyvä kertoa, että tallenne on tarkoitettu vain oman työn reflektointia varten ja poistetaan mahdollisimman pian. Lapsen puhetta ei esimerkiksi litteroida.

4. Jos huoltaja antaa luvan, kysy lapselta lupa ennen tapaamista tai edellisellä tapaamisella. Voit käyttää esim. Papunetin kuvatukea asiasi esittämiseen tai sivun 14 esimerkkilupaa.

5. Itse tapaamisessa on hyvä toimia, kuten tavallisesti toimii nauhurista, puhelimesta tai kamerasta huolimatta.

6. Tapaamisen jälkeen kuuntele keskusteluanne ja pohdi esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: Annoitko lapselle tilaa tehdä aloitteita? Lähditkö lapsen aloitteisiin mukaan vai tulitko vahingossa torjuneesi ne melko nopeasti? Millä tavoin ilmaisit kuuntelevasi lasta? Käytitkö sanoja, jotka lapsi ymmärsi? Huomaako äänensävyistäsi- ja painoistasi olettamuksiasi, tunteitasi tai kiinnostuneisuutta? Jos videoit, voit tarkastella esim. katsotko lasta silmiin tai millaisia ilmeitä sinulla on, kun lapsi kertoo ajatuksiaan. Voit myös miettiä, mitä kehonkielestäsi viestii lapselle.

Lupa huoltajalta nauhoittamiseen tai videointiin

Haluan oppia paremmaksi ammattilaiseksi ja kehittyä lasten kanssa keskustelijana. Jotta voin tarkastella omia toimintatapoja, hyötyisin lapsen kanssa keskustelun nauhoittamisesta tai videoimisesta.

Poistan tiedoston heti, kun olen kirjoittanut oivallukseni ylös. En litteroi lapsen kertomaa, vaan keskityn omaan vuorovaikuttamisen tapaani.

Nauhoitus tai videointi menee vain työntekijän omaan käyttöön. Muut eivät näe tai kuule sitä.

Lapsen tai vanhemman nimeä tai muita henkilökohtaisia tietoja ei kerrota kenellekään.

Lapsi saa lopettaa osallistumisen, jos haluaa.

Rastita se, mihin annat luvan:

Lapseni puhetta saa nauhoittaa.

Lastani saa videoida.

Päivämäärä: _____

Lapsen nimi: _____

Huoltajan nimi ja allekirjoitus: _____

LUPA LAPSELTA

Haluan osata jutella lasten kanssa paremmin.

Tarvitsen siihen apuasi!

Jos saan nauhoittaa meidän juttelua, voin kuunnella, mitä sanoin.

Voin myös miettiä, missä voisin olla vielä parempi. Kiitos!

Minulle on luvattu, että:

Nauhoitus tai videointi menee vain työntekijän omaan käyttöön. Muut eivät näe tai kuule sitä.

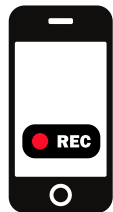

Nimeäni tai muita tietojani ei kerrota kenellekään.

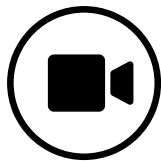

Saan lopettaa osallistumisen, jos haluan.

Rastita se, mihin annat luvan:

Puhettani saa nauhoittaa.

Minua saa videoida.

Päivämäärä:

Lapsen nimi/allekirjoitus:

Kiitos, että haluat antaa
lapsille mahdollisuuden tulla
kuulluksi ja nähdyksi.

**Lisätietoja lasten oikeuksista ja
dialogisuudesta osoitteesta:**

www.lapsiltaopittua.fi
www.pelastakaalapset.fi

Kysy lisää:
osallisuus@pelastakaalapset.fi

Pelastakaa Lapset